

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΓΑΡΥΤΗΣ, ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1948

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ' Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΟΔΟΣ ΤΣΟΡΤΣΙΑ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΔΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ*

Πάντα θεία και ανθρώπινα πάντα...

Ἰπποκράτης

Β'.

«...Χριστιανός είναι ὁ δυνάμενος ὡσαύτως εἶπαι: Γνώριζω κάτι ἤμην τυφλός, και τώρα βλέπω!»

Τὸ κατὰ τὸ τοῦτο, ἔσχον ἀνέκαθεν τὴν συνείδησιν ὁμοῦ Ἐκκλησίαι και Πολιτεῖαι, ὅτι ἡ λειτουργικὴ ἀκρόασις και μόνη τοῦ Εὐαγγελίου δὲν ἀρκεῖ διὰ νὰ μεταδώσῃ εἰς τὴν περιορισμένην ἀντίληψιν τῶν ἀνθρώπων. Κατὰ τινὰς θεολόγους ἐκ τοῦ ἀμεταπτώτως και ἀδιασπᾶστος θεοπνεύστου τῶν ἱερῶν Γραφῶν δὲν ἔπεται ὅτι και οἱ προφήται και οἱ ἀπόστολοι ἦσαν ἐμμόνως οὕτως εἰπεῖν και παθητικῶς ὄλως θεόπνευστοι μεταδότες τῶν ἱερῶν λόγων. Πολὺ περισσότερον θὰ ἠδύνατο φίλος τις τῶν θεολογικῶν λεπτολογικῶν νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἡ θεία χάρις ἢ διαπνέουσα τῶν σελίδων τοῦ Εὐαγγελίου, ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου γράμματος, δὲν ἰσχύει νὰ μεταδοθῇ εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς τοὺς ἀκροωμένους ἢ ἀναγινώσκοντας τοῦτο ἐν τῷ πρωτοτύπῳ, μέχρι τοῦ νὰ καθιστᾶ προσιτὰ εἰς πάντας και δι' ὄλους φωτεινὰ τοῦ Εὐαγγελίου τὰ ρήματα. Καὶ διὰ τοῦτο Ἐκκλησίαι και Πολιτεῖαι ἐμερίμνησαν, ἐκάστη ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἰδίας ἐνεργείας, περὶ καταλλήλων ἐρμηνειῶν, σχολίων, ἐπεξηγήσεων, ἀναπτύξεων, παραφράσεων, μεταφράσεων τῶν Εὐαγγελικῶν κειμένων. Ἐξ οὗ και οἱ ποικίλοι ἱεροκήρυκες, ἐξηγηταί, ἐρμηνευταί, κριτικοί, σχολιασταί, μεταφρασταί και ἐκλαϊκευταί τῶν Γραφῶν.

Και εἶναι διὰ νὰ ἀπορῆ κανεὶς πῶς δύναται νὰ τίθεται ὡς ζήτημα ἢ μετάφρασις τοῦ Εὐαγγελίου, ἀφοῦ δὲν γίνεται ζήτημα τὸ πρέπον ἢ μὴ τῆς ἐρμηνείας τοῦ Εὐαγγελίου. Διότι και ἡ μετάφρασις πιστὴ τις και κατὰ γράμμα οὕτως εἰπεῖν ἐρμηνεία εἶνε, ἀφοῦ και ἡ ἐρμηνεία δὲν εἶνε παρὰ εἰδὸς τι μεταφράσεως ἀνεπτυγμένης τοῦ συνεπτυγ-

μένου κειμένου. Καὶ δὲν ἐννοῶ κατὰ τί θὰ ἀμαρτήσῃ ὁ Ἕλλην μεταφραστής ὅστις θὰ μεταφέρῃ τὸ ἱερὸν κείμενον ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτέρας, και σχετικῶς μᾶλλον δυσλήπτου, εἰς τὴν νεωτέραν φάσιν τῆς γλώσσης, ἀφοῦ δὲν ἀμαρτάνει ὁ ἱεροκήρυξ ὁ ἐξηγῶν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τὸ Εὐαγγέλιον, πολλάκις, φεῦ! κατὰ τρόπον καθιστῶντα τὴν ἐξήγησιν ἀσυγκρίτως ἀσαφεστέραν και ἀναξίαν τοῦ ἐξηγουμένου· ἀφοῦ δὲν ἀμαρτάνει ὁ παιδαγωγός, ὁ εἰς διδασκικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν ἀπλοποιῶν και ἐπὶ τὸ ἐκλεκτικώτερον συντάσσων τὸ Εὐαγγέλιον.

Διὰ τοῦτο και εἰς πάντα τὰ Χριστιανικὰ ἔθνη ὑπάρχουσι μεταφράσεις τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὴν λαλουμένην ὑπὸ τῶν ἔθνων τούτων γλώσσαν, μεταφράσεις ἐλεύθεραι, και μεταφράσεις φέρουσαι τὸ κύρος τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ πλὴν τῶν διαμαρτυρομένων, θεμελιώδους ἀρχῆς τῆς πίστεως τῶν ὁποίων εἶνε ἡ ἀμεσος ἐπικοινωνία μετὰ τῶν θείων δογμάτων ἐν τῇ ζώσῃ γλώσσει τοῦ λαοῦ, και σλαῦοι και νεολατίνοι, και παντὸς φύλου χριστιανοὶ δύνανται νὰ γνωρίσουν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν γλώσσαν, τὴν ὁποῖαν ἕκαστος μεταχειρίζεται ἀνευ οὐδενὸς εἰδους διερμηνέως. Καὶ παρὰ τὸ λεχθὲν περὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ὅτι αὕτη σφραγισμένην τηρεῖ και ἀπρόσιτον εἰς τοὺς βεβήλους τὴν Ἁγίαν Γραφήν, γινώσκομεν ἐν τούτοις μεταφράσεις τοῦ Εὐαγγελίου, ἐπὶ τῶν ἐξωφύλλων τῶν ὁποίων φέρεται ἀναγεγραμμένη ἢ ἐπιδοκιμασία τοῦ Πάπα και, κατὰ σειράν, ὄλης δωδεκάδος καρδινάλιων και ἀρχιεπισκόπων, ὡς ἡ γαλλικὴ τοῦ ἀββᾶ Glaire. Ἄλλοτε εἰς ἔθνη, ἐξ ὧν σήμερον πηγάζουν οἱ ἐλεύθεροι θεσμοί, ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν ὁ συλλαμβανόμενος ὡς ἀναγνώστης τῆς Γραφῆς ἐν μετάφρασει, ἐκαίετο ὡς αἰρετικός. Ἄλλ' ἡ ἐποχὴ αὕτη φαίνεται ὡς νὰ ἀπέχη τώρα ἀφ' ἡμῶν πολὺ περισσότερον τῶν ἀνιστορήτων προϊστορικῶν καιρῶν, σήμερον δὲ ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις, ἀνεξαρτήτως ἐθνικότητος και γλώσ-

* Βλ. τὸ α' μέρος ἐπὶ προηγούμενο τεύχος.

σης, δύναται νὰ ἐπαναλάβῃ ὅ,τι πρὸ δύο τριῶν αἰώνων εἰς βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας ἔγραφε πρὸς ἓνα τῶν ὑπηκόων του :

«Τὸ νὰ κάμνωμεν χρῆσιν τῶν λέξεων ξένης γλώσσης, ἀρκούμενοι εἰς ἀπλοῦν μόνον εὐλαβείας αἴσθημα, ἐνῶ τὸ πνεῦμα οὐδένα δρέπει καρπὸν ἐκ τούτου, δὲν δύναται νὰ εἶνε οὔτε εὐάρεστον εἰς τὸν Θεόν, οὔτε σωτήριον εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὁ χριστιανὸς εἶνέ τι πλέον ἀλαλάζοντος κυμβάλου· δέον νὰ προσεύχεται ὡς ἄνθρωπος λογικὸς εἰς τὴν ἰδικήν του γλώσσαν.» Καὶ ἰδικήν μας, καὶ ὅχι ξένην, δυνάμεθα νὰ ἀποκαλέσωμεν τὴν γλώσσαν, ὅταν δὲν τὴν γνωρίζωμεν μόνον κατὰ προσέγγισιν, μορφούμενοι πρὸς τοῦτο εἰς τὸ σχολεῖον, τῆ βοήθεια λεξικῶν καὶ γραμματικῶν, τὴν γλώσσαν τὴν ὁποῖαν δὲν ὀμιλοῦμεν καὶ δὲν γράφομεν, ἐκμαθόντες ὡς φιλολογικὴν, ἀλλ' ἐκείνην τὴν ὁποῖαν φυσικῶς καὶ ἀνεπιγνώστως μεταχειρίζομεθα πάντες, γραμματισμένοι καὶ ἀγράμματοι, εἰς τὰς μᾶλλον αὐτομάτους, εὐκρινεῖς, καὶ ἀνεπιδείκτους διαχύσεις τοῦ εἶναι μας· τὴν γλώσσαν τῆς ὁποίας τὸ λεξικὸν καὶ τὴν γραμματικὴν φέρομεν ἡμεῖς ἐντὸς ἡμῶν, ἀκούσιοι τούτων νομοθέται ἐν ταύτῳ καὶ ὑπήκοοι, ἀφ' οὗ ἤλθαμεν εἰς τὸν κόσμον, εἰς αἰωνίαν κίνησιν, ζωντανὰ καὶ τὰ δύο.

* *

Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν εἶνε μόνον ἢ κατ' ἐξοχὴν βίβλος τῆς θείας λατρείας διὰ νὰ ἐπιθέτουσιν ἐπ' αὐτοῦ τὴν χεῖρα, ὀρκιζόμενοι, τὰ χεῖλη, προσκυνοῦντες, οἱ πιστοί, διὰ νὰ ἀκροῶνται, σταυροκοποῦμενοι, ἐκείνου οἱ χριστιανοί.

Τὸ Εὐαγγέλιον εἶνε πηγὴ μελέτης καὶ ἀντικείμενον ἐρεῦνης διὰ τὸν χριστιανόν, ἀπὸ τοῦ θεοφορήτου πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας μέχρι τοῦ θεοσεβοῦς ἀστοῦ, διὰ τὸν θεολόγον, διὰ τὸν φιλόσοφον, διὰ τὸν ἐπιστήμονα, διὰ τὸν ποιητὴν.

Ἡ πίστις εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ὡς εἰς θεῖόν τι καὶ ὑπερτέλειον δῶρημα, δὲν ἀνεχάιτισε τὴν ἔρευναν ἀπὸ τοῦ νὰ σταματήσῃ πρὸ αὐτοῦ ὡς πρὸ μνημείου καθαρῶς ἀνθρωπίνου, οὐδὲ τὴν φαντασίαν νὰ διανοίξῃ ἐν αὐτῷ πηγὴν ὕψλης ποιήσεως· πᾶσαι αἱ διάφοροι ἀπᾶψεις τοῦ Εὐαγγελίου συνυπάρχουσι καὶ συμπληροῦσιν ἀλλήλας, καὶ συναποτελοῦσι τὸ ὅλον μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα. Ἀδιάφορον ἂν τὸ φῶς καὶ ἡ σκιά λαμπρύνουσι καὶ ζοφοῦσι διαδοχικῶς ἐκάστοτε, συμφῶνως πρὸς τὸν δρόμον τοῦ πνευματικοῦ ἡλίου τῆς ἀνθρωπότητος, ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν

ἄπρψιν. Ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης δὲν διακόπτει, ἀνίσως μεταρρυθμίζει πῶς τὴν ἐξέλιξιν τῆς θρησκείας. Οὕτω ἡ μετάδοσις τοῦ Εὐαγγελίου ὡς βιβλίου ἀναγνωστικοῦ δι' ὄλους, ἢ εἴσοδος αὐτοῦ εἰς τὸν οἰκογενειακὸν βίον, ὑπὸ ἔνδυμα λαϊκῶν οἰκείων, ἢ νέα αὕτη ἐνανθρώπισις, διὰ νὰ εἰπωμεν οὔτω, τοῦ θεοῦ, κατ' οὐδὲν θὰ παραβλάψῃ τὸ κῦρος καὶ τὸ ἔργον τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τῷ ναῶ καὶ ταῖς ἱεροτελεστίαις, τοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ ἄμβωνος, τοῦ Εὐαγγελίου ὡς ὑπερτάτου συμβόλου τῆς θείας λατρείας.

Μάλιστα ἢ ἐν μεταφράσει διάδοσις τοῦ Εὐαγγελίου, προσιτοῦ τοιοῦτοτρόπως καθισταμένου εἰς τὴν ἀτομικὴν συνείδησιν (ἀφοῦ ἐκ τῆς ζωῆς ἐπήγαγε καὶ εἰς τὴν ζωὴν πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ), προορισμὸν ἔχει τὴν ἀναζωπύρωσιν τῆς πίστεως καθ' ὅλου, καὶ αὐτῆς τῆς λατρείας, ἣτις ἐξέπεσεν εἰς συνθηματικὴν ἐκπλήρωσιν θρησκευτικῶν τινῶν τύπων, τὴν ἀναγέννησιν. Διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, καθισταμένου οἰκογενειακοῦ ἀναγνώσματος, μᾶλλον θὰ ἐξυπηρετηθῇ τὸ λειτουργικὸν Εὐαγγέλιον. Ὅ,τι θὰ μᾶς εἶνε γνώριμον, οἰκείον καὶ ἀπαραίτητον ἐν τῷ οἴκῳ καὶ τῷ βίῳ, θὰ τὸ ἀνευρίσκωμεν ἐντὸς τοῦ ναοῦ, σεπτότερον καὶ ἱερώτερον, ἢ τῶρα· διότι ὅπου καὶ ἂν τὸ συναντῶμεν, θὰ ἡμεθα πλησιέστερον αὐτοῦ. Διότι τὸ θεῖον, διὰ τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτό, ἐγγύθεν ἢ μακρόθεν, δὲν ἀποβάλλει τίποτε τῆς θειότητός του. Διότι ἡ θειότης τοῦ Εὐαγγελίου δὲν ἔγκειται εἰς τὴν γλώσσαν αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. «Ἐχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, εἶπεν ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἢ τοῦ θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν». Ἐχομεν ἀνάγκην νέου σκεύους, διὰ νὰ χρησιμοποιήσωμεν ἐπαξίως τὸν θησαυρὸν· δυνάμεθα νὰ θρῄσσωμεν τὸ παλαιόν.

Ἡ πολυτιμοτάτη τῶν ἐκδουλεύσεων, τὰς ὁποίας δύναται νὰ προσφέρῃ τὸ Εὐαγγέλιον, εἶνε ἡ ἀνύψωσις τῆς ἀνθρωπίνης ἠθικότητος. Τὸ τοιοῦτον ἔργον δὲν συντελεῖται ὡς θαῦμα, ἀλλὰ βαθμηδὸν διὰ λανθανούσης ἐνεργείας, ἣτις ἀλόγητῃ καθίσταται μετὰ παρέλευσιν μακρῶν καιρῶν. Ἀλλ' ὅταν τοιαύτη τις μεταμόρφωσις ἐπιτυγχάνεται μεταξὺ τῶν κοινωνιῶν, ἐνέχει αὕτη τοῦ θαύματος τὴν μυστηριώδη λαμπρότητα. Καὶ πρέπουσα μετάφρασις τοῦ Εὐαγγελίου θὰ ἠδύνατο νὰ θαυματουργήσῃ τοιοῦτοτρόπως, ὅσον ἀδυνατοῦσι νὰ κατορθώσωσι τοιοῦτό τι τὰ διάφορα, ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος καὶ μὴ κηρύγματα τοῦ Εὐαγγελίου.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ